

ספרי' - אוצר החסידים - ליובאוויטש

היכל תשיעי
קובץ שלשלת האור
שער שלישי

לקוטי שיחות

בתרגום חפשי ללשון הקודש

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנתם מענדל

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

עשרים באב

(חלק יט)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושלוש לבריאה

שנת הקהל

מחזור הראשון של לימוד הלכותי שיחות
שבוע פרשת עקב, יביח מנחם-אב, ה'תשפ"ג (א)

LIKKUTEI SICHOT
TARGUM L'LOSHON HAKODESH

Copyright © 2023
by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

עשרים באב *

בעוד כמה נדונים המנויים במשנה שם: „תשעה באב חגיגה והקהל“⁶.

והנה בנוגע לנדונים אלו האחרונים מבואר בגמרא⁵ הטעם ש„מאחרין ולא מקדימין“ – „תשעה באב אקדומי פורענות לא מקדמי, חגיגה והקהל משום דאכתי לא מטי זמן חיוביהו“; אבל בנוגע לעצי כהנים והעם לא הובא בגמרא שום טעם?⁷

ומצינו בזה שינוי (ולכאורה – סתירה) בין פירושו של רש"י לש"ס לפירוש רש"י לרי"ף⁸:

בגמרא פירש רש"י: „אכתי לא מטא זמן חיוביהו, ואם יקדימוה לא יצאו ידי חובתן וכן עצי כהנים שקבוע להם זמן קבוע בנדרים“. והיינו, שגם בעצי כהנים הטעם הוא משום ד„אכתי לא מטא זמן חיוביהו“⁹.

אבל בפירוש רש"י לרי"ף איתא:

א. כבר דובר כמה וכמה פעמים אודות יום „עשרים באב“, שהוא אחד מט' זמני „עצי הכהנים והעם“², כמסופר בגמרא³, „כשעלו בני הגולה לא מצאו עצים בלשכה ועמדו אלו (משפחות מסויימות) והתנדבו משלהם“. ולכן תיקנו, שלכל א' ממשפחות אלו ינתן יום זה מדי שנה בשנה – כדי להביא עצים למערכה, ועציהם יעלו על גבי המזבח „אפילו לשכה מלאה עצים“; ויום זה הי' להם ליו"ט, והיו גם מביאים אז „קרבן עצים“⁴.

וכאשר אחד מזמנים אלו – לדוגמא: עשרים באב – חל בשבת, שבה אין מקריבין את קרבן העצים (לפי שאינו דוחה שבת) – נאמר במשנה⁵ ש„מאחרין ולא מקדימין“; והוא הדין

6 ובירושלמי מגילה שם מוסיף „סעודת ר"ח וסעודת פורים“. ובתוספתא שם (פ"א, ד) מוסיף „ספק מילה“. – הובאו ברי"ף (ראה ר"ן) ור"ח מגילה שם.

7 אבל נוסח הכת"י בדק"ס מגילה שם: אלא זמן עצי כהנים מט' משום דזמן קבוע הוא.

8 ידוע השק"ס (יד מלאכי כללי רש"י אות ה. שד"ח (כ"ך ט) כללי הפוסקים ס"ח (כללי רש"י) אות ז) ע"ד מחבר פירוש זה. ובכל אופן מסתבר דכל מה שאפשר להשוותן משויינן, ובפרט לפרש"י לש"ס על אתר.

9 וכן מוכח ברי"ף שם, והנ"ך (כולם) – לבד תשעה באב) דאכתי לא מטא זמן חיוביהו. ועד"ז בפיה"מ להרמב"ם ומאירי שם. וראה הערה 7.

* הוא יום ההילולא של הרה"ג והרה"ח וכו' המקובל מוה"ר לוי יצחק ז"ל שניאורסאהן (אביו של – יבלח"ט – כ"ק אדמו"ר שליט"א). נפטר בשנת תש"ד בגלות, בעיר אלמא אטא במחוז קאזאכסטאן. המו"ל.

1) ראה לקו"ש ח"ד ע' 1103 ואילך. ח"ט ע' 86 ואילך.

2) תענית כו, א במשנה. וצ"ע השינוי מלשון הכתוב (נחמי"י, לה) ושהובא לקמן בסוגיא (כח, א): הכהנים הלויים והעם.

3) שם כח, א. ירושלמי שקלים פ"ד ה"א. תענית פ"ד ה"ד. מגילה פ"א ה"ד.

4) ראה תענית יב, א ובפרש"י שם ד"ה שיו"ט ובכ"מ.

5) מגילה ה, א.

דמשם עולה ש„האומר שיביא קרבן לזמן פלוני אם הביא קודם לא יצא” – ועד”ז הוא בנדון הנ”ל דצדקה:

הטעם שאין לגבאי הצדקה ללוות (כשאינן בכיס), הוא לפי שאסור להשתמש במעות הצדקה שיתנדבו העם (ויתקבלו) בעתיד, כדי לשלם חוב קודם, דאז נמצא ש„נתקיים הצדקה קודם זמן קביעות הנדר”¹⁵ – מצות הצדקה התקיימה לפני הזמן שבו קבע הנותן ונדר את המעות לצדקה, וממילא אין האדם מקיים בפריעת החוב הקודם את נדרו לצדקה.

ולפי זה נמצא, דע”פ פירוש רש”י לרי”ף – שלולא זאת שהמשפחה הקודמת „אינם רוצים שיכנסו בזמנם”, הי’ מותר להקדים את קרבן העצים (אע”פ שזהו „קודם זמן קביעות הנדר” – „לא מטא זמן חיוביהו”) – נדחה הטעם הנ”ל דמאן דאמר „אין אומרים . . . ללות”.

ג. ויובן בהקדים תמיהה בפירוש רש”י לרי”ף הנ”ל – שאין מקדימין את קרבן העצים לערב שבת לפי ש„זמן

. . . לפי שאינו דוחה מאחרין כר”י – שהרי בר”ן שם (לאח”ז) מפורש שהטעם הוא „מפני חבירו כו”, כנ”ל הערה 10.

15) ומאן דפליג שם וס”ל שאומרין ללות*, הוא (לא מפני שפליג על סברא זו, כ”א) מפני „דמאר” דמועדיא קייס”, היינו משום ד„אצלו (הקב”ה) ליכא גדר זמן” (מהד”ת שם, ע”ש).

(* וכ”ה להלכה – שו”ע יו”ד סרנ”ז ס”ה כי) בירושלמי שם משמע דרב אמי עביד עובדא כר”ז – הגהות מרדכי ריש מס’ ביב, הובא בב”י יו”ד שם. ביאורי הגר”א יו”ד שם. אבל ראה שירי קרבן לירושלמי שם, דמהא דמביא (בירושלמי) בתר הד עובדא ואתיאי כו’ משמע דלא הודה לו. ואכ”מ.

„מאחרין עד אחר השבת לפי שכל היום של ערב שבת זמן הוא למביא עצים עד עכשיו ואינם רוצים שיכנסו בזמנם להביא עצים וקרבן עצים בעוד שזמן הישינים עדיין להביא”¹⁰ (ולכן אין צורך להביא בגמרא את הטעם לכך ש„מאחרין ולא מקדימין” ב„זמן עצי כהנים והעם” – כיון שבנדון זה הוא „מילתא דפשיטא”, מטעם הנ”ל).

ולפי טעם זה יוצא, שאלמלא הא דלא ניחא לי’ לזה ש„מביא עצים עד עכשיו” שתביא משפחה אחרת עצים וקרבן עצים בזמנו, ניתן הי’ להקדים את קרבן העצים לערב שבת, אע”פ ש„אכתי לא מטא זמן חיוביהו”¹¹.

ב. הנפקא-מינה בין ב’ פירושי רש”י אלו – אי אמרינן בנדון זה „לא מקדימין” לפי ש„אכתי לא מטא זמן חיוביהו” או לא – נוגעת גם בענינים אחרים:

בירושלמי¹² מצינו מחלוקת אמוראים אם צריך גבאי צדקה ללוות כסף כש„אין בכיס” עבור עני נצרך (ולפרוע זאת ממעות צדקה שיתרמו לאחר זמן). וכתב הגאון הרוגצובי¹³, שטעם מאן דאמר אין אומרים ללוות שייך לפירוש רש”י¹⁴ לש”ס הנ”ל,

10) ועד”ז כתב הר”ן (ד”ה והנך) „מפני חבירו שהוא מספיק דא”א לו להכנס בתחומי”.

11) ועד”ז צ”ע במ”ש בר”ן שם „מפני חבירו כו” – והרי בא לפרש דברי הרי”ף, וברי”ף שם מפורש הטעם משום דאכתי לא מטא זמן חיוביהו, כנ”ל. וראה לקמן הערה 21.

12) כתובות פ”ו ה”ה.

13) צפ”ע מהד”ת, רע”ג.

14) וצ”ע בצפ”ע שם שמביא ג”כ מר”ן מגילה שם (וכנראה כוונתו למ”ש שם במשנה ד”ה וזמן ,והי’ לכל אחד זמן קבוע לספק בו עצים

הוא למביא עצים עד עכשיו ואינם רוצים שיכנסו בזמנם" – דלכאורה אינו מובן:

במה נוגע לכאן רצונם של בני המשפחה הקודמת – הלא קביעות הזמן דקרבן העצים היתה ע"י הנביאים¹⁶ (דעת בית דין), ואם יש מקום להקדים את קרבן העצים לערב שבת, מה לנו להתחשב ברצון המשפחה הקודמת?

ד. ויש לבאר, שב' פירושי רש"י אלו אינם בסתירה זה לזה, אלא אדרבה – משלימים זה את זה, ובהקדים:

חיוב המשפחות ב"זמן עצי כהנים והעם" בהבאת קרבן עצים הוא מצד דין נדר¹⁷, ובנדר יש להתחשב במה שהי' בדעת הנודר¹⁸ בשעה שנדר.

וכיון שזהו דבר הרגיל וביותר שא' (או יותר) מט' הזמנים יחול בשבת¹⁹ –

בודאי הי' בדעתם של המנדבים מלכתחילה²⁰ אימתי תהי' הקרבת הקרבן כשחל בשבת – לפני השבת או לאחר²¹.

וזהו תוספת הביאור בפירושי רש"י לרי"ף לפירוש רש"י לש"ס²¹: הא דזמן עצי כהנים והעם, אכתי לא מטא זמן חיוביהו"א אין זה (רק) להיותו קודם יום השבת (זמן החיוב דשאר השנים), אלא שבנדון זה, "זמן חיוביהו"א מתחיל רק לאחר השבת. דכיון שהמשפחה הקודמת אין רצונה, "שיכנסו בזמנם", הרי שדעת הנודר (של המשפחה הבאה) מלכתחילה היתה²² שכאשר יחול זמנם בשבת, יביאו את קרבן העצים לאחר השבת (דגדול השלום, ובפרט בעניני מזבח וקרוב²³).

(ואדרבה – אלמלא מה שהמשפחה הקודמת אינה מרוצה, "שיכנסו בזמנם", הי' מסתבר לומר שדעת הנודרים היא דוקא להקדים את קרבן העצים שלהם – לערב שבת, שהרי: (א) מצוה הבאה לידך אל תחמיצנה²⁴. (ב) אם תמצוי לומר שהשימוש בעצים שלהם (לקרבן צבור) הי' בזמנו (בעשרים באב וכיו"ב)) אפילו כשחל בשבת²⁵, נמצא, שע"י

(20) אבל להעיר משו"ע אדה"ז או"ח סו"ס רמט.

(21) ועד"ז י"ל בר"ן מגילה שם (ראה לעיל הערה 11), שבא להוסיף ביאור למ"ש ברי"ף שם.

(22) להעיר גם מקול הרמ"ז מגילה שם: הכי התנו ביניהם מעיקרא.

(23) ראה מכילתא ופרש"י יתר, כו, (וראה גיטין בסופה). תו"כ ופרש"י ויקרא ג, א.

(24) ראה מכילתא (ורש"י) בא יב, יז. וראה אנציקלופדי' תלמודית ע' אין מעבירין על המצות, וש"ג.

(25) כן משמע לכאורה בפיה"מ להרמב"ם מגילה שם, דרק, הקרבן (נדחה ליום ראשון).

(16) לכאורה צ"ע מה ענין נבואה לכאן, אבל ראה ריש אבות: "וזקנים לנביאים ונביאים מסרוה לאנשי כנה"ג", ותקנתנו קדמה לכנה"ג, או בתחלתם. ונביאים – בתור מקבלי התורה מהזקנים ולא מצד הנבואה. וגם בימי הזקנים מצינו כן בשבת (קד, א) ועוד. – וראה רמב"ם ריש הל' ממרים (ובהקדמתו) דתקנות – שייך לסנהדרין. ועפ"ז – כצ"ל בכ"מ שנזכר תקנת נביאים וכיו"ב. – וכמוכח כ"ז בשבת שם. תמורה טו, א. ועוד. וראה הקדמת הרמב"ם לפיה"מ בארוכה.

(17) אף שעצם הענין דזמני עצי כהנים והעם "התנו נביאים שביניהון" (מקומות שצויינו לעיל הערה 3) – מ"מ, (העצים) וקרוב עצים הוי נדבה, ויש עלי' דין נדר כמפורש ברש"י מגילה שם, "שקבוע להם זמן קבוע בנדרים". וכן מוכח בצפע"נ הנ"ל.

(18) נדרים נה, ב. טושו"ע יו"ד סרי"ח. ובכ"מ. (19) ובפרט שבזמן הבית היו מקדשים ע"פ הראי'.

דחיית קרבן העצים לאחר השבת, עובר יום שאינם מודים בו להקב"ה על הזכות להבאת עצים).

ולכן נדון זה הוא „מלתא דפשיטא” ש„מאחרין ולא מקדימין” (עד שאין צורך לפרש זאת בגמרא, כנ”ל סעיף א) – ואפילו אם לעת מן העתים מסכימה המשפחה הקודמת שביאו את הקרבן בזמנם – כיון שמה שכתב „אכתי לא מטא זמן חיוביהו” הוא לפי שהחיוב (– דעת הנודר) מלכתחילה הוא – מאחרין.

ועפ”ז לפענ”ד גם אין ראי’ מדין זה לפלוגתא אם אומרין ללוות (כדברי הרוגזובי, כנ”ל סעיף ב) – דזה ש„לא מקדימין” בנדון דידן, הוא לפי שדעת הנודר מלכתחילה היתה לאחר, ואין ללמוד מכאן לנדון אחר, שבו לא עלה על דעת הנודר דבר בלתי רגיל (כל כך) – פריעת חוב בממונו – אם מותר לתת את הצדקה „קודם זמן קביעות הנדר”²⁶.

ועד”ז בפרש”י לרי”ף שם. ועפ”ז י”ל להבאת העצים למערכה היתה בזמנם הרגיל. וכן מסתבר, כי זמן עצי כהנים כו’ נקבע מצד נדבת העצים (של אותן המשפחות) „כשעלו בני הגולה” – ונדבת העצים אז היתה משום ש„לא מצאו עצים בלשכה”, ופשוט שאז הבאת העצים דוחה שבת שלא יבטל התמיד כו’.

אבל בר”ש שם משמע דגם הבאת העצים (באם יש עצים בלשכה) נדחתה ליום ראשון (שהרי לא הזכיר הקרבן עצים). וראה הנסמן בהערה 4. וראה שפת אמת מגילה שם.

(26) כי י”ל דאינו דומה לחגיגה כו’ שמאחרין משום דאכתי לא מטא זמן חיוביהו – כי בדינים הנ”ל „זמן חיוביהו” הוא זמן חיוב בעצם, משא”כ בנדרים שתלוי בדעת הנודר, י”ל דניחא לי גם אם תתקיים הצדקה קודם זמן קביעות הנדר. וראה הגהות מרדכי הנ”ל, בטעם שאין צריך

ה. ומכל זה יש ללמוד גם בנוגע ל„יאָרצייט” שחל בשבת, שמנהגנו לתת לצדקה ביום ה„יאָרצייט” (ועד”ז יש מנהג בכמה מקומות להתענות ביום ה„יאָרצייט”²⁷) – שהוא ענין של נדר²⁸ – דישי לחקור²⁹, אם נכון להקדימו לערב שבת, או לאחרו ליום ראשון.

ולפי דברי הרוגזובי הנ”ל נמצא לכאורה, שיש לאחר זאת³⁰ עד לאחר זמן „קביעות הנדר”³¹. אבל ע”פ המבואר לעיל מובן, דכיון שאנו יודעים מלכתחילה שה„יאָרצייט” יחול (בכמה שנים) ביום השבת, הנדר הוא מלכתחילה³² באופן שקרוב יותר להוראת חז”ל „מצוה הבאה לידך אל תחמיצנה”³⁴, להקדים את נתינת הצדקה לערב שבת, ולהיות מהמקדימים לדבר מצוה³³.

(משיחת ש”פ עקב, כ’ מנ”א, תשכ”ז)

ליטול רשות מן הנותנין בכיס, ע”ש. ולהעיר מהא דתורמין על העתיד לגבות (כתובות קח, א. וראה שקלים ספ”ג).

27 ב”י יו”ד סו”ס תג. רמ”א שם ששע”ו ס”ד. סו”ס תב.

28 ב”ח, ט”ז ושו”ע אדה”ז או”ח סו”ס רמט. ועוד. וראה שו”ת חת”ס או”ח סי’ קטב.

29 ראה ע”ד שאלה זו – שד”ח אסיפת דינים מע’ אבלות אות צו, ושו”נ. ועוד.

30 ראה גם ב”י יו”ד שם, שו”ע או”ח סתקס”ח ס”ט (לענין תענית). וברמ”א (הנ”ל ואו”ח שם) דאם אירע ביום שא”א תחנון אין מתענין כלל. וראה שד”ח שם.

31 אבל אולי שייך בזה טעם הירושלמי (הנ”ל הערה 15), שהרי נותנין הצדקה לעילוי הנשמה (וכן התענית – להטעם (הובא בחת”ס שם) שהוא כדי להקל לו מדין של מעלה).

32 אבל ראה שו”ע אדה”ז שם.

33 ראה גם שו”ת חת”ס שם ועוד (הובא בשד”ח שם). מג”א סתקס”ח סק”כ ומחה”ש שם.